

Aluminii

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, julij 2008, številka 7

Nadzornika
zagovarjata
resnico

Iz vsebine

Časopis družbe Talum
Naslov uredništva: Talum, d.d.
2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,
e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnčič
in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član,
Srdan Mohorič, član
Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak,
Ksenija Vidic
Oblikovanje: Darko Ferlinc
Avtor naslovnice: Srdan Mohorič
Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
Tisk: Bezjak tisk, Maribor

4-5 Pregled dogodkov

5 Vrelci idej

6-8 Intervju

9 Inovacije

10-12 Kultura

13 Kolumna

14-15 Reportaža

16 Fotografija meseca

17 Kolumna

18-19 Fotoreportaža

20 Narava

21 Sindikat

22 Varno doma, zdravje

23 Križanka

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

Gre za našo resnico

»Na ta način sta oba ubranila svojo čast, ki danes sicer ne šteje veliko. Vendar pa šteje pri zaposlenih v Talumu in bo tudi širše odmevna, saj takšne razmere ne morejo trajati dolgo.«

Julijsko številko smo si zamislili bolj sproščeno, v skladu z dopustniškim časom. Pa nas dogodki silijo, da se ponovno ukvarjamo o nameri večinskega lastnika, da na skupščini družbe zamenja dva člana Nadzornega sveta in s tem začne rušiti strategijo proizvodnje, poslovanja in razvoja Taluma. Ko se je pokazalo, da to ni le časopisna novica, temveč nerazumna resnica, so se v javnosti odzvali predsednik Uprave Danilo Toplek, Svet delavcev in večinski sindikat Taluma, za katerimi stojimo zaposleni, ker smo življenjsko vezani na usodo tovarne.

Do pravih podatkov o nameri lastnika je težko priti, zato smo zaprosili predsednika Topleka in člana NS, dr. Darinko Fakin in Stanka Simoniča, da nam pojasnijo stanje.

“Namere lastnika ni težko ugotoviti, bolj pomembni so motivi zanjo. Sliši se sicer absurdno, toda lastnik Taluma oz. njegov predsednik NS Taluma se vse obdobje svojega delovanja v NS sploh ni želel ukvarjati z resnično problematiko našega poslovanja, kaj šele z našimi razvojnimi načrti in projekti. Nasprotno! S svojim vodenjem NS je tudi ostalim članom preprečeval, da bi svoje delo opravljali kakovostno in odgovorno. Vsi dosedanji dogodki in intervencije kažejo, da takšen način dela ni le posledica več kot očitnega pomanjkljivega znanja in odgovornosti ter nespoštovanja in podcenjevanja vseh zaposlenih v Talumu s strani predsednika NS, temveč predvsem posledica izvrševanja navodil s strani določenega dela aktualne politike!”, je za Aluminij izjavil predsednik Toplek.

Iz izjav članov NS, Fakinove in Simoniča, lahko razberemo, da večinski lastnik Taluma ne prenese njegovega stališča, da ne glasujeta o zamenjavi Uprave, dokler niso podani tehtni razlogi za to. Druga ugotovitev je, da se dobro zavedata, da je Talum, zahvaljujoč dobremu vodenju Uprave in posredno vseh zaposlenih, na vseh področjih dela uspešen. Poudarila sta tudi, da predsednik NS, Vitoslav Turk, deluje razdiralno. Na seje se ni pripravljala, le površno je pregledoval obsežna gradiva, ki jih je argumentirano pripravljala Uprava.

Nadaljujmo bolj optimistično s pisomom, ki smo ga pravkar sprejeli na naslovu pohval/pripomb od Bojane Karovič, študentke teologije iz Rogaške Slatine: *“Pozdravljeni! Ko na vaši internetni strani berem o vašem podjetju, kar ne morem verjeti, da je res. Želela bi povedati le, da ste super in da bi se večina slovenskih podjetjih morala zgledovati po vašem! Resnično je pomembno in dolgoročno koristno za zaposlene in za podjetje samo, da je delavec (zaposleni) na prvem mestu. Le tako naprej! Želim vam veliko uspehov in lep pozdrav! Bojana.”*

Podobnih mnenj smo vajeni od mnogih obiskovalcev, kakor tudi od strokovnjakov, ki so podrobneje spoznali Talum. Tako kot Bojana, mnogi izkazujejo resnično veselje, da sploh obstaja tovarna, ki je osredotočena na človeka in naravo. Razmišljanje študentke teologije pa tem besedam daje nove dimenzije.

Iz etičnega in tehnološkega vidika smo v smeri človeka in procesa resnično

naredili, kar je v naših močeh. Pri tem ne smemo pozabiti, da smo metalurška proizvodnja aluminija, ki je kljub sodobni tehnologiji težavno delo, saj proces poteka “od zemlje do letala”. Ta proces je energetsko, tehnično in organizacijsko izjemno zahteven in unikaten. Smo tudi edina tovarna v Sloveniji, ki še proizvaja kovino. To zahteva veliko znanja, skrajno disciplino in odlično organizacijo dela.

Vendar pa nam brez humanega medčloveškega odnosa in iskrene pripadnosti družbi ne bi uspelo. To se je pokazalo tudi ob zadnjem požaru v bližini tovarne, ko smo vsi zaposleni skrajno zaskrbljeni prihiteli v službo, misleč, da gori Talum. Pri tem ne gre za majhne stvari. Gre za zgodbo, dolgo 54 let. Skozi nas govorijo generacije zaposlenih, in kar je najpomembnejše: to se vidi in čuti na vsakem koraku. Skratka, gre za našo resnico. Na njej gradimo svojo moč in svojo prihodnost.

Fakinova in Simonič sta po dveh letih sodelovanja s tovarno spoznala to resnico. Zato, kot vsi zaposleni, argumentirano zagovarjata Talum ne glede na želje lastnikov, ki preko predsednika NS širijo laži o nas. Spoznala sta, da je oblast presegla meje in se ne počuti le kot gospodar nečesa, za kar ni zaslužna, temveč se je polastila tudi človeških duš. Na ta način sta oba ubranila svojo čast, ki danes sicer ne šteje veliko. Vendar pa šteje pri zaposlenih v Talumu in bo tudi širše odmevna, saj takšne razmere ne morejo trajati dolgo.

Talum skupaj z zaposlenimi pred veliko preizkušnjo

DARJA HAVLAS KOZODERC,
DEJAN LEVANIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Kaj vse se je glede Nadzornega sveta in skupščine dogajalo v Talumu v začetku poletja? Kako so si sledili posamezni dogodki, kdo izgublja živce in kakšno prihodnost lahko pričakujemo? Kako ravnati v takšnih situacijah? Preudarno in ohranjati mirno kri ali izgubiti živce? So argumenti in dobri poslovni rezultati dovolj? Potrebujemo še kaj? Vse to in še več v nadaljevanju ...

6. junij 2008: Objava sklica 15. zasedanja skupščine

Skupščina je bila sklicana na zahtevo večinskega delničarja dne 9. 5. 2008 zaradi odločanja skupščine o zamenjavi dveh članov Nadzornega sveta Taluma. **9. 7. 2008 naj bi tako bilo zasedanje skupščine delničarjev Taluma, ki bi kot edino točko dnevnega reda obravnavali menjavo članov Nadzornega sveta.**

30. junij 2008: Potrditev revizorskega poročila Taluma d. d. v celoti na seji Nadzornega sveta

Nadzorni svet Taluma je na 3. redni seji **v celoti potrdil revizorsko poročilo** o izvedeni reviziji računovodskih izkazov družbe Talum d. d. Kidričevo. Talum je s

koncem leta 2007 beležil **pozitivni poslovni izid** in z **investicijskimi vlaganji**, ki vključujejo tudi projekt pretaljevanja odpadnega aluminija in projekt proizvodnje ulitkov, **prešel v novo obdobje razvoja**. Nadzorni svet je **potrdil tudi predlog Uprave glede uporabe bilančnega dobička za leto 2007** v višini 6.631.076 EUR. Za izplačilo dividend delničarjem bo namenjenih 3.314.561 EUR, oziroma 0,873 EUR za delnico, 3.316.514 EUR pa bo iz dobička razporejenih v druge rezerve.

4. julij 2008: Preklic sklica skupščine delničarjev Taluma s strani Uprave: nesmiselnost dveh skupščin v dveh mesecih

Glede na zakonsko predpisano skrbnost Uprave pri vodenju poslov družbe, ki jih je dolžna voditi v dobro družbe, je bilo odločeno, da se združi odločanje skupščine o zahtevi delničarja za zamenjavo dveh članov Nadzornega sveta in odločanje o uporabi bilančnega dobička. Odločanje o uporabi bilančnega dobička spada v pristojnost skupščine družbe. Zasedanje, na katerem skupščina odloča o razporeditvi bilančnega dobička, pa mora biti opravljeno najpozneje do konca avgusta.

“Sklicevanje zasedanja skupščine družbe v mesecu juliju in ponovno naslednji mesec, t. j. v avgustu, pomeni z vidika nastalih stroškov neekonomično gospo-

darjenje s premoženjem družbe. Zato smo se odločili, da že sklicano 15. zasedanje skupščine preložimo v mesec avgust", je dejal **predsednik Uprave Taluma, mag. Danilo Toplek**.

S preložitvijo zasedanja skupščine v mesec avgust bo družbenikom na isti skupščini omogočeno odločanje tako o zamenjavi članov Nadzornega sveta po zahtevi delničarja Eles d. o. o., kot tudi odločanje o uporabi bilančnega dobička in o razrešnici za leto 2007. "Seveda s preklicem julijske skupščine delničarjev Taluma interesi večinskega delničarja zaradi preložitve zasedanja skupščine v mesec avgust niso prizadeti. Zato ni nobene potrebe, da se skupščina sklicuje v juliju in avgustu", je še dejal Toplek.

7. julij 2008: Obvestilo večinskega delničarja vsem delničarjem, da bo kljub preklicu izvedel napovedano zasedanje skupščine.

Večinski delničar Eles d. o. o. je vsem delničarjem poslal obvestilo o tem, da bo skupščino delničarjev Taluma izpeljal kljub preklicu. Takšno ravnanje bi bilo nezakonito in bi pomenilo zlorabo pravic večinskega delničarja v škodo družbe in družbenega premoženja oz. državne lastnine.

8. julij 2008: Sindikat Taluma Skei in Svet delavcev v družbi Talum sta se na dogajanje odzvala s pismom ministru za gospodarstvo

Sindikat Taluma Skei in Svet delavcev Taluma sta se na dogajanje odzvala s pismom ministru za gospodarstvo, mag. Andreju Vizjaku. V njem so zapisali: "V Talumu zaskrbljeno gledamo na samovoljna dejanja večinskega delničarja, pred-

vsem pa njegovega direktorja g. Turka, ki v naše vrste vnaša obilico nezadovoljstva. Jasno je, da g. Turk vse aktivnosti vedno utemeljuje s tem, da jih izvaja po naročilu lastnika, torej države, zato ni naključje, da se z njim neposredno strinja tudi vlada oziroma Vi, g. minister. Logični zaključek je: če ga ne onemogočite, se z njim strinjate. Seveda pa upamo, da se potemtakem tudi zavedate, da s tem dejanjem prevzimate velik del odgovornosti za posledice, ki bodo nastale zaradi nepremišljenih potez."

9. julij 2008: Načrtovana skupščina delničarjev Taluma z edino točko dnevnega reda o zamenjavi dveh članov Nadzornega sveta ni bila izvedena

Večinski delničar Eles d. o. o. je svojo odločitev preklical in sprejel dejstvo, da bo skupščina zasedala v avgustu.

Kot kaže, so se zadeve vsaj začasno nekoliko umirile. Zasluge za to gre verjetno pripisati preudarnemu ravnanju Uprave Taluma, a najpomembneje je, da vemo, kdo in predvsem kako bo v prihodnje krojil usodo Taluma. Da večinskega lastnika ne zanimajo poslovni rezultati družbe, temveč predvsem vprašanje, kako onemogočiti vodstvo podjetja, je ne le neresno in neodgovorno, temveč tudi žalostno. V vrste zaposlenih namreč vnaša nemir in zaskrbljenost. Marsikdo v vrstah večinskega delničarja bi se lahko zamislil nad svojimi dejanji, predvsem pa, prav zaradi dobrih rezultatov, vsem v podjetju omogočil nemoteno nadaljevanje uspešnega dela.x

vrelciidej

Vrelec idej aktiven tudi v DE Energetika

IVANKA ZEMLJARIČ
FOTO: IVO ERCEGOVIČ

Letošnje leto je bil v DE Energetika tudi uradno ustanovljen Vrelec idej. Z organiziranim zbiranjem koristnih predlogov so pravzaprav že lani začeli v organizacijski enoti Elektroenergetika in jih tudi uspešno uresničevali, letos pa je tak način dela zaživel na ravni celotne delovne enote.

Naši sodelavci predstavljajo zelo domiselne in inovativne ideje za boljše,

varnejše in učinkovitejše delo, zato je snovi za obravnavo več kot dovolj. Sestajamo se enkrat mesečno, obravnavamo pa od dva do tri predloge. Skupina šteje osem članov. Vodi jo Marjan Sagadin, ki si je nabiral izkušnje z vodenjem takšne skupine že v svoji delovni sredini.x

Nova linija v DE Izparilniki

INTERVJU

Pogovarjali smo se z dr. Darinko Fakin in Stankom Simoničem

Nadzornika o Talumu

DEJAN LEVANIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Zaradi objektivne informiranosti o delu Nadzornega sveta Taluma vam želimo posredovati mnenje dr. Darinke Fakin in Stanka Simoniča, člana Nadzornega sveta. Oba sta z angažirano sodelovanjem pri delu Nadzornega sveta in z razumevanjem problematike poslovanja Taluma pripomogla k njegovemu uspešnem poslovanju. Za to bi jih vsak odgovoren lastnik vsaj pohvalil in nagradil. Žal! Eles, pod taktirko politike in v izvedbi predsednika NS, ruši dobre gospodarje ne glede na veliko človeško in materialno škodo, ki jo na ta način povzročajo ljudem in državi. Ker nista pristala na neargumentirane pritiske za rušenje Uprave Taluma, predvsem njenega predsednika Danila Topleka, ki se nikoli ni želel ukloniti nobeni politiki, temveč je vedno deloval v korist družbe ki jo vodi, ju nameravajo razrešiti in pripeljati dva nova nadzornika.

Odgovarja dr. Darinka Fakin

Poleg vseh odgovornosti, ki jih opravljate, ste tudi članica Nadzornega sveta v Talumu. Kakšna je vloga članov nadzornega sveta?

To vlogo natančno definira Zakon o gospodarskih družbah, tako da je vloga popolnoma jasna. Kot člani Nadzornega sveta smo dolžni skrbeti za nadzor uspešnosti poslovanja družbe.

Kako ocenjujete svoje delo in delo Talumove uprave?

Svoje delo je vedno težko ocenjevati. Prav gotovo je bilo delo v nadzornem svetu Taluma zame velik izziv. V preteklosti sem bila vedno na drugi strani, torej so mene nadzirali drugi in me še nadzirajo, zato natančno vem, kakšno delo nadzornikov si želim. Poskušala sem prihajati na sestanke pripravljena in biti korektna. To pa v primeru opravljanja nadzorne funkcije v družbi Talum, ki ima upravo, ki ve kaj hoče, kaj so prioritete naloge v posameznih obdobjih razvoja družbe in ima tudi jasno zastavljeno dolgoročno strategijo, ni bila neprijetna naloga. V tem času je Talum tudi dobro posloval, ustvarjal sorazmerno visoke dobičke, s katerimi je lahko izvajal številne investicije, velikega dela dobička pa je bil deležen tudi lastnik, to je država.

Zakaj je po vašem mnenju Eles predlagal kot edino točko dnevnega reda skupščine zamenjavo dveh članov Nadzornega sveta?

To je vsem nam, ki smo delali skupaj v tem obdobju, povsem jasno. Predsednik Eles je želel uresničiti nekatere svoje interese, ki so povezani z določenim ožjim krogom ljudi in ne v interesu celotne vlade, kar pa mu ob nadaljnjem članstvu g. Simoniča in mene v NS ne bi uspelo. Težko me kdo prepriča, da so osebni interesi in stare zamere nad interesi razvoja celotne družbe in zaposlenih. Razlog za zamenjavo uprave je zame lahko le poslovne narave. V Talumu pa teh razlogov ni.

Ali po vašem mnenju pomeni morebitna zamenjava dveh članov NS tudi zamenjavo predsednika in/ali članov Uprave Taluma?

To lahko vsi ugibamo, vendar glede na dosedanja dogajanja pri delu NS drugih razlogov ne vidim.

Kako ocenjujete delo predsednika nadzornega sveta in ali se strinjate z njegovo izjavo, da je zamenjava dveh članov Nadzornega sveta potrebna zaradi pomanjkanja strokovnosti?

Dela predsednika NS ne želim komentirati, njegova izjava, da je menjava potrebna zaradi pomanjkanja strokovnosti, pa je zelo cenen izgovor nekoga, ki želi uresničiti svoje interese in za to dejanje nima argumentiranega odgovora.

Kakšen je vaš odnos do podjetja, glede na to, da županujete v eni od občin, ki so nekako vezane na Talum?

Talum je za to okolje in s tem tudi za našo občino izjemno pomembno podjetje, saj je nanj vezanih veliko družin in s tem osebnih usod ljudi. Zato je zame razvoj dogodkov, ki bo sledil tem odločitvam, izjemno pomemben. Morda se nekateri premalo zavedajo, kako pomembna je prisotnost ljudi iz domačega okolja tako v vodstvu kot v nadzornem svetu. Talum v prihodnosti čakajo pomembne odločitve in tudi nekoliko težji pogoji poslovanja. Zelo pozitivno je dejstvo, da je družba v preteklih ugodnih letih poslovanja veliko kapitala vlagala v posodobitev proizvodnje, da je svojo proizvodnjo prilagodila okoljskim zahtevam, znižala porabo električne energije in ni nepomembno dejstvo, da je in še podpira tudi delovanje posameznih športnih in kulturnih aktivnosti v svojem okolju. Zame je tudi izjemno pomembno, kdo bo postal lastnik družbe. V Sloveniji imamo veliko različnih primerov in modelov lastninjenja, iz katerih bi se lahko že kar nekaj naučili, vendar me posamezni primeri, ki se dogajajo v Sloveniji, zelo skrbijo. Prevladalo je mnenje, da so vsi domači lastniki tajkuni. Tujci, ki pa prav tako lastninijo podjetja na podlagi najema kreditov, ki se odplačujejo iz poslovanja podjetja in jih pri tem ne

zanima povezanost podjetja s kulturnim in športnim življenjem lokalnega okolja, pa to niso. Prav gotovo pa morajo biti vsi postopki pri lastninjenju podjetij transparentni in skladni z zakonodajo.

Županovanje, predavanje na fakulteti in verjetno še veliko dodatnih aktivnosti. A imate sploh kaj prostega časa? Kako ga zapolnite?

Res je, da prostega časa ni veliko, vendar če z veseljem opravljáš svoje delo, lahko tudi v njem najdeš del sprostitve. Če pa se že najde kakšna prosta ura, sem rada v krogu svoje družine, rada kolesarim, grem na sprehod ali preberem kakšno knjigo.

Kaj bi sporočili bralcem Aluminija?
Želim samo to, da razum in lokalni interesi zmagajo nad maščevalnostjo in osebnimi interesi nekaterih, ki za razvoj te družbe v preteklosti niso naredili ničesar omembe vrednega in si tudi niso pridobili pravice, da odločajo o usodi podjetja in zaposlenih zaradi doseženih privilegijev. Vedno bolj postaja pomembno, da smo se za svoje vrednote pripravljani včasih tudi osebno izpostaviti. Vsem zaposlenim pa želim, da jim ta družba še dolgo nudi varno zaposlitev.

Odgovarja Stanko Simonič

Poleg vseh odgovornosti, ki jih opravljate, ste tudi član Nadzornega sveta v Talumu. Kakšna je po vašem mnenju vloga članov Nadzornega sveta?

Menim, da je vloga članov Nadzornega sveta, da delajo v skladu s predpisi in v skladu z moralo ter da so odgovorni za poslovanje družbe, ki jo nadzirajo.

Kako ocenjujete svoje delo in delo Talumove Uprave?

Svoje delo ocenjujem kot vestno in odgovorno. Za Upravo Taluma pa la-

hko rečem, da glede na uspehe, ki sem jih imel možnost videti tako v samem procesu dela kakor tudi v poslovnih uspehih, dela uspešno in odgovorno.

Zakaj je po vašem mnenju Eles, večinski lastnik Taluma, predlagal vašo zamenjavo?

Edini pravi odgovor je ta, da niso bili zadovoljni z mojimi pogledi na pomen Taluma v okolju, kjer živim, in ne z mojo odločitvijo, da glasujem o razrešitvi Uprave šele takrat, ko bodo pred nami dovolj tehtni razlogi zanjo. V času mojega članstva v NS, razlogov za razrešitev ni bilo. Veliko "se je govorilo", v resnici pa Talum posluje dobro in je učinkovito vodeno podjetje. Sam sem proti zamenjavi, ki temelji zgolj na natolcevanjih.

Kaj menite o trditvi predsednika Nadzornega sveta, g. Türka, o zamenjavi iz strokovnih razlogov?

O strokovnosti ne bi govoril, lahko pa povem, da se je predsednik NS zelo površno pripravil za sejo NS. Sam sem se na sejo zmeraj pripravil. Dogajalo se je, da sem si poiskal tudi pravno pomoč, samo da sem na seji lahko nastopal z argumenti? vse to pa sem prav pri predsedniku NS pogrešal. Predsednik je bil tudi edini član NS, ki ni imel končanega izobraževanja za delo v NS in vodenje družb, vsi ostali smo to izobraževanje opravili in prejeli tudi certifikat.

Ali po vašem mnenju pomeni zamenjava dveh članov NS tudi zamenjavo predsednika in/ali članov Uprave Taluma?

Mislím, da stvari gredo na žalost v to smer, ker drugega razloga za zamenjavo ne vidim, saj so bila v dveh letih, kolikor smo bili skupaj v NS, vsa glasovanja po volji večinskega lastnika, Eles, in soglasna z vsemi prisotnimi člani NS, vključno s predsednikom NS.

Kako ocenjujete delo predsednika Nadzornega sveta?

O delu predsednika NS sem že povedal, da me je pri njem v glavnem motilo to, da se na seje ni pripravil, da je članstvo v NS Taluma jemal površno. Velikokrat je imel "signirane" le prve tri, štiri strani, dlje pa ni prišel – polletna ali letna poročila pa vsebujejo tudi do 50 strani. V tem se vidi njegov odnos do ostalih članov NS, do podjetja Talum in do našega okolja, kateremu Talum daje kruh za preživetje.

Kakšen je vaš odnos do podjetja?

Zame je Talum d. d. podjetje, brez katerega si skoraj ne znam zamišljati našega okolja. Od Taluma je odvisnih veliko družin, pa se marsikdo tudi v tem okolju tega ne zaveda. Ne gre le za 1 000 zaposlenih, za njimi je še 1 000 družin in nekatere družine živijo le od ene plače iz Taluma. Poleg tega obstaja tudi veliko drugih podjetij in SP-jev, ki jim kruh prav tako daje Talum. Tukaj so tudi številni mladi, ki se pod okriljem Taluma rekreirajo na lepih igriščih v Kidričevem. Prav zato trdim: Talum d. d. v tem okolju mora obstajati za preživetje in obstoj številnih družin.

Kaj bi sporočili bralcem Aluminija?

V zadnjih dveh letih sem Talum d. d. spoznal tudi поблиže in z gotovostjo lahko trdim, da sem pridobil dobro sliko o podjetju, ki je v okolju pogosto predstavljeno kot notranje neurejeno. Glede takih govoríc lahko rečem le, da bi mogoče veljale pred 20-imi ali 30-imi leti, sedaj pa je Talum urejeno podjetje z dobrimi pogoji in tudi dobrimi idejami za prihodnost – s projekti, ki omogočajo zaposlitve tako moških kot žensk. To je ključnega pomena za naše okolje, ki ni obdarjeno s številnimi firmami, pri katerih bi si lahko službo iskali in jo menjavali, tako kot to lahko počnejo v Ljubljani ali drugih večjih mestih v Sloveniji. x

Nagrajeni inovativni predlogi

DARKO FERLINC

FOTO: DARKO FERLINC, ARHIV ŠGZ

Štajerska gospodarska zbornica je letošnjo pomlad razpisala natečaj za inovatorja leta v podravski regiji za leto 2007. Na razpisu sta sodelovala tudi dva inovatorja iz naše tovarne, in sicer Srečko Horvat z dvema inovacijama in Zlatko Podgoršek z eno. Oba sta prejela priznanja. Srečko Horvat je za preureditev prijemala za prijemanje litih palic prejel bronasto odličje in za zaustavljanje podlog na istem stroju srebrno. Zlatko Podgoršek pa je za drugačno izvedbo orodja na vozilu Glama prejel bronasto odličje. Podelitev priznanj je potekala v prostorih zbornice v Mariboru 19. junija 2008. Štajerska gospodarska zbornica je pripravila razpis z željo po nadaljnjem uveljavljanju in krepitvi inovacijske dejavnosti v podravski regiji.

Skupaj si moramo prizadevati za vzpodbujanje in pospeševanje dosežkov na tem področju ter omogočiti večjo prepoznavnost s predstavitvijo teh dosežkov tudi širši javnosti. S tem bomo dvignili kakovost gospodarstva in pospešili njegov razvoj ter pripomogli k večji prepoznavnosti posameznih inovatorjev in tudi podjetij v širšem poslovnem okolju.

Seveda nas veseli, da je bila prepoznana kakovost inovacij naših dveh inovatorjev. Istočasno bo to najbrž tudi vzpodbuda za inovativno delovanje še drugih delavk in delavcev v Talumu.

Opisi inovativnih predlogov

Preureditev prijemala za prijemanje litih palic (avtor Srečko Horvat)

V DE Livarske zlitine na horizontalnem livnem stroju se lijejo palice. Tekoči

aluminij teče skozi kokile, v katerih se s pomočjo vode ohlaja in preoblikuje v »neskončno« lito palico. Lije se več palic hkrati. Ker so palice »neskončne«, jih je treba razrezati, da bi jih zlagalnik lahko zložil v veze. Pri žaganju in zlaganju je te palice treba »prijeti« in jih s tem fiksirati. Prijemala pa so se zaradi slabih vzmeti pogosto kvarila. Posledica teh okvar je bilo pogosto izpadanje palic predvsem na zlagalniku in onemogočen prijem palic pri žaganju. Komplet vzmeti so menjavali vsakih pet dni.

Avtor inovacije je predlagal uporabo novih (drugačnih) vzmeti, ki so jih po njegovi zamisli projektirali in izdelali v TVP Formin. Po posegu prijemala obratujejo z bistveno manj zastoji in tudi čas zastojev je občutno manjši.

Zaustavljanje podlog (avtor Srečko Horvat)

Predlog se nanaša na horizontalni livni stroj za litje palic. Na zlagalniku palic so bile pogoste okvare pri zaustavljanju podlog vezov. Ker so se te neenakomerno zaustavljale, jih je moral posluževalec ročno popravljati in pri tem posegati v obratovalni prostor zlagalnika. Zaradi tega je bil onemogočen transport novih podlog proti zlagalniku. Ker so podloge padale tudi na tla, je bilo treba prekinjati proces zlaganja palic.

Avtor je izdelal novo podnožje zaustavljalnika podlog z drsnimi vodili in pnevmatskim cilindrom, s pomočjo katerega se nastavlja dolžina podlog prek stikala zunaj območja naprave. Posluževalcu ni več treba vstopati v obratovalno območje naprave in ni več treba prekinjati procesa zlaganja. Po-

Srečko Horvat

Zlatko Podgoršek

Podelitev priznanj na Štajerski gospodarski zbornici

tiskalo enakomerno pripelje podloge v zlagalno roko.

Orodje za vozilo Glama (avtor Zlatko Podgoršek)

Zaradi neustreznega orodja na vozilu za zalaganje in čiščenje talilne peči Glama so nastajale poškodbe na stroju in pragovih peči, zalivalo pa se je prijemalo orodja (z aluminijevo tali-

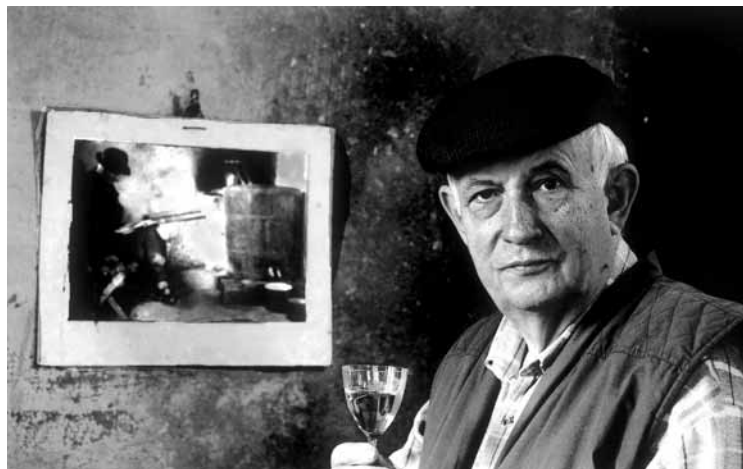
no). Avtor je rešil problem s spremenjeno konstrukcijsko obliko orodja.

Za oba nagrajenca bo Uprava Taluma na čelu s predsednikom mag. Danilom Toplekom pripravila sprejem v pisarni predsednika.

Čestita jima tudi uredništvo časopisa.x

Stojan Kerbler Dvorišča

DARKO FERLINC

Stojan Kerbler

Mojstra fotografije Stojana Kerblerja delavcem Taluma ni treba posebej predstavljati. Ne nazadnje je do nedavnega bil tudi sam eden od njih, o njem pa lahko beremo tudi na Talumovi spletni strani http://www.talum.si/si/druzba/stojan_kerbler.php. Tako kot Zmago Jeraj tudi Kerbler v letošnjem letu dopolnjuje 70 let. In prav letos je ustvaril popolnoma nov ciklus fotografij, ki jih je 22. maja 2008 razstavil v Knjižnici Ivana Potrča na Ptuju in v stavbi Mestne občine Ptuj pod naslovom Dvorišča. Razstavo in katalog zanjo je v celoti pripravilo Umetniško društvo Stara steklarska s Ptuja. Katalog je uredila Nevenka Dobljekar. Tako razstava kot katalog zanjo sta bila posvečena avtorjevi 70-letnici.

Stojan Kerbler je znan predvsem kot fotograf ljudi. To nam potrjuje tudi njegova fotomonografija, izdana leta 2003, ki nosi naslov Ljudje. Tudi njegovi trije veliki ciklusi, Portreti s ptujskih ulic, Haložani in Koline, govorijo o tem. Fotografije, ki jih je ustvaril v tovarni, predvsem tiste starejše, kažejo delavce kot osnovni motiv. V tovarni so nastala njegova velika dela. Spomnimo se fotografij Srečanja iz leta 1974 in Ritem iz leta 1967. In prav v tovarni je Kerbler začel iskati motive za nove fotografije. Na začetku 21. stoletja je začel fotografirati opuščene objekte v nekdanji proizvodnji glinice, elektrolizo B – iskal je motive v arhitekturi, zato na teh posnetkih ni več ljudi. Zaznavamo pa njihovo prisotnost.

Prešernova 1 – 2, 2004

Prešernova 27, 2004

In prav te fotografije lahko štejemo za začetek novega Kerblerjevega obdobja, iz katerega so nastala Dvorišča. Gre seveda za ptujška dvorišča. Tako kot vseh svojih prejšnjih ciklusov se je Kerbler skrbno lotil tudi tega. Eden od namenov fotografiranja in razstave Dvorišč je bil »... iztrgati pozabi manj znane in manj vidne, a po svoje zelo zanimive kotičke našega mesta.«

Čeprav mislimo, da Ptuj poznamo do obisti, je bil marsikdo na razstavi presenečen, ko je na fotografijah videl motive, ki jih morda še ni nikoli.

Kerbler poimenuje svoje fotografije kar po poštnih naslovih posameznih hiš, tako da je katalog lahko tudi izvrsten vodič po starem mestnem jedru.

Ne gre pa le za dokumentarno beleženje nekega stanja in časa. Gre za

veliko več. Fotografije govorijo o veličastnosti nekdanjega mestnega življenja na Ptuj, ki so ga živeli premožnejši meščani in ki ga danes ni več.

Tako kot na fotografijah iz tovarne, kjer avtor išče motive v arhitekturi in na njih ni človeka, ga ni tudi na fotografijah ptujskih dvorišč. Toda tudi za dvorišča velja, da zasledimo njegovo prisotnost skoraj povsod. Parkirani avtomobili, prislonjena kolesa, obešeno perilo, pogrnjena miza. Vse to govori o tem, da na pogled skoraj zapuščene zgradbe v sebi skrivajo živahno življenje.

Čeprav fotografije kažejo predvsem zgradbe, ki jih je močno načel zob časa in dobimo občutek, da Ptuj gnije v svojem drobovju, so v resnici izredno lepe in veličastne. To izhaja predvsem iz umetnikovega značaja. Poka-

zati lepoto tudi tam, kjer je navadni smrtniki največkrat ne vidijo. Podobno se je dogajalo s Haložani. Ko so mnogi rekli, da na fotografijah vidijo predvsem bedno življenje Haložanov, je avtor vedno govoril, da so to srečni ljudje. Tako jih je doživljal, se z njimi družil in tako jih je tudi »beležil« na filmski trak. Podobno je tudi s ptujskimi dvorišči.

Sam doživljam te fotografije kot blišč in bedo starega mestnega jedra na Ptuj. Kljub vsej lepoti in veličastnosti opozarjajo in opominjajo, da je na Ptuj nekaj hudo narobe. Da se nam Ptuj pravzaprav podira na glavo. Ob vsej svoji lepoti nam kaže tudi svojo bedo in nemoč. Bežen sestop na primer s Prešernove ulice proti Dravi nam razkrije zanemarjenost in predvsem veliko premajhno skrb za te

prečudovite zgradbe, njihove fasade, ulice, strehe in seveda dvorišča. Bleščeči Ptuj, eno najlepših starih mest v Sloveniji, kaže v marsičem zelo klavarno in bedno podobo.

Razstava sama po sebi je dobro postavljena. Kljub temu da imajo vse fotografije isti format, je postavljena tako, da gledanje fotografij ne postane dolgočasno. Prostor v kletni dvorani knjižnice ji daje še poseben čar.

Zaradi dokumentarnosti, sporočilnosti, lepote in predvsem velike umetniške vrednosti si je fotografije vredno in treba ogledati.

Na pobudo UD Stara steklarska je Svet Mestne občine Ptuj sprejel sklep, da se Stojanu Kerblerju podeli naziv častni občan mesta Ptuj.^x

Jeraj

DARKO FERLINC

<http://www.umetnostnagalerija.si>

Konec februarja je bila v Umetnostni galeriji v Mariboru odprta retrospektivna razstava akademskega slikarja Zmaga Jeraja, ki letos praznuje 70 let. Za Talum je razstava zanimiva predvsem zato, ker so na njej razstavljeni tudi Jerajeva dela iz Talumove umetniške zbirke. Še več. Jerajeva fotografija iz Talumove zbirke je bila uporabljena za naslovnico obsežnega monografskega kataloga, izdanega ob tej priložnosti.

Z Jerajem smo se v Talumu srečali trikrat. Prvič na 9. likovni koloniji leta 2000 – takrat smo jih organizirali na ptujskem gradu –, drugič na jubilejni, 10. koloniji in tretjič na zadnji, 11. likovni koloniji leta 2002, ko je Jeraj sodeloval kot fotograf, saj so se kolonije udeležili izključno fotografi.

Za zaposlene v Talumu je bil organiziran vodeni ogled po razstavi, ki ga je pripravila Milojka Kline, kustosinja razstave.

Zmago Jeraj sodi med ključne osebnosti, ki so ustvarjale in oblikovale slovensko likovno umetnost druge polovice 20. stoletja. Njegov opus povezuje delo petih desetletij in potrjuje umetnikovo vsestransko likovno nadarjenost, ki jo srečamo le izjemoma. S sliko, risbo, grafiko, fotografijo, ilustracijo, knjižno opremo, scenografijo, grafičnim oblikovanjem in filmom

se je uvrstil med sodobno slovensko ustvarjalno elito. Z likovno esejistiko, kritičnimi in teoretičnimi zapisi ter inovativnimi pedagoškimi pogledi pa je razkril intelektualno stran svojega značaja in širino svoje erudicije.

Dr. Nadja Zgonik v katalogu, ki spremlja razstavo, piše: »Zmago Jeraj daje s svojim delom slovenskemu slikarstvu ob vsej svoji slikarski velemojstrskosti

odrešilni in osvežilni impulz s protiestetizacijo in uporabo likovnega slenga, ne le v ikonografskem, pač pa tudi v formalnem smislu.«

Retrospektivni pregled Jerajevga dela spremlja več posebnosti. Prva se kaže v osupljivi količini kakovostnih rešitev, ki si sledijo kontinuirano, brez običajnih nihanj med vzponi in padci. Druga specifika umetnikovega dela je njegovo bolj ali manj stalno in vzporedno preverjanje izraznih možnosti v različnih likovnih medijih. S prepričljivostjo svojega likovnega genija banalno temo afirmira in jo transponira v absolutno sliko, risbo, grafiko, fotografijo. Tretja opazna posebnost umetnikovega opusa pa je, da Jeraj svojih del, razen zgodnjih realizacij, preprosto ne imenuje, niti z običajnim *Brez naslova*, ampak jih pušča dosledno brezimne.

Dr. Jure Mikuž pa v monografskem katalogu med drugim piše: »Jerajev delo je odprto za vse pobude, prebliske in ustvarjalne impulze, kozmopolitsko in poliglotsko. Vendar težko dojemlji-

vo in še težje razločljivo, saj sam odreka gledalcu kakršnokoli pomoč. Njegove podobe so dosledno brez naslova, in to kljub temu, da za vsako čutimo bogato zasebno ikonografijo in mitologijo. To otežuje komunikacijo in ustvarja psihično opno, ki zaslana interpretativne možnosti, saj razlagalci in občinstvo dojemajo slike, risbe in fotografije predvsem kot sestavne dele celotnih (včasih naslovljenih) serij, ne pa kot avtonomna dela.«

Kustosinja razstave **Milojka Kline** o Jerajevem delu zapiše: »Umetnik pripoveduje zgodbe naše vsakdanjosti, ki so tako zelo navadne, da jih prezremo. Ko nam jih ponudi skozi optiko svojega pogleda, nizane kot epizode in povezane na izvirno subjektiven način, smo očarani in presenečeni, ker je vse znano in vendar vse drugačno. Človekova razklanost, osamljenost, odtujenost in njegova izgubljenost v urbanih prostorih industrijske civilizacije je tema, ki ga od nekdaj zanima. Zgodnejša dela razkrivajo mračno brezizhodnost sodobne-

ga sveta, kasneje pa umetnik eksistenčni problematiki odvzame ostrino brezpogojnega konca. Zgodbe postanejo igrivo humorne, blago ironične in pretkane z metaforično retoriko dvoumnih pomenov. V njih nastopajo stalni protagonisti, nosilci simbolnih sporočil, kot so ženska in moška figura, mačke in psi, majhna in velika prevozna sredstva, pogosto uporabljena tudi kot potujoči svetlobni vir in dejavnik učinkovitih žarilnih presvetlitev. Njegova avtorska govorica je tako prepoznavna, da govorimo o jerajevskih prizorih, o jerajevskih prostorskih in figuralnih deformacijah ali o jerajevskem misteriju svetlobe.«

Pisci monografskega kataloga z več kot 300 reprodukcijami so: Milojka Kline, Jure Mikuž, Nadja Zgonik, Milan Pajk, Andrej Brumen Čop in Andrej Brvar, ki so Zmaga Jeraja predstavili na različne načine, o njem razmišljali ter razčlenili, ocenili in razložili njegov bogati opus.

Jeraj je v letošnjem letu dobil kar dve nagradi, nagrado Zveze društev liko-

vnih umetnikov Slovenije in Glazerjevo nagrado za življenjsko delo. Nagrado v višini 2000 evrov so 70-letnemu umetniku slovesno izročili ob odprtju razstave njegovih del v Galeriji Hypo v Ljubljani.

Jeraj je slikarstvo študiral na Akademiji za likovno umetnost (ALU) v Ljubljani in nato v Beogradu, kjer je leta 1960 diplomiral pri prof. Zori Petrović. Na ALU je nato opravil še slikarsko specialko pri prof. Gabrielu Stupici in kot štipendist znanje izpolnjeval v Londonu in takratni Sovjetski zvezi. Leta 1985 je prejel nagrado Prešernovega sklada za umetniške dosežke v risbi in gvašu.

V letih od 1970 do 1996 je poučeval na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani in gimnaziji pedagoške smeri v Mariboru. Sodeloval je na številnih slikarskih kolonijah doma in v tujini. Ukvarja se s slikarstvom, risbo, grafiko, fotografijo, ilustracijo, knjižno opremo, scenografijo, publicistično-uredniškim ter likovnoorganizacijskim delom. Živi v Mariboru. **x**

Sporočilne in lepe

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: BORIS VOGLAR

Stojan Kerbler in Srdan Mohorič ob predstavitvi v DLUM

Decembra lani smo na Ptujju imeli priložnost doživeti Planet Aluminij, ki ga je v obliki umetniških fotografij velikega formata predstavil naš sode-

lavec, sedaj upokojenec, Srdan Mohorič. Da gre za izjemno zanimive in kakovostne fotografije, potrjujejo tako strokovnjaki kot ostalo občinstvo,

posebaj zato, ker so fotografije posnete na dvorišču Taluma. Vsaka fotografija je zgodba zase. Če pa jih gledamo kot celoto, pridejo barva, oblika in svetloba še bolj do izraza, kar nas zares popelje v vesolje med planete.

Dokaz kakovosti je tudi ponovna razstava, ki je bila svečano odprta 16. julija v Fotogaleriji Stolp v Mariboru. Razstava poteka v sklopu še dveh likovnih razstav v organizaciji Društva likovnih umetnikov Maribor in Fotokluba Maribor. Tri razstave skupaj so pritegnile veliko obiskovalcev. Tako so tudi Mariborčani imeli priliko občudovati aluminij skozi umetnost, nekateri pa so celo na ta način prvič slišali za Talum. Predstavitve Mohoriča in njegovega dela je pred celotnim

avditorijem na zelo zanimiv način podal mojster fotografije Stojan Kerbler. Pri tem je poudaril njegovo življenjsko pot in pristop k fotografiji. Posebej je poudaril, da v Mohoričevih fotografijah prevladujeta lepota in organiziranost. »Čeprav so sporočilne, so tudi lepe,« je poudaril, kajti umetniki so pri svojem delu pogosto v dilemi, ali je pomembnejša lepota ali vsebina. Mohoriču očitno uspeva eno in drugo. Kar se obiskovalcev tiče, lahko posredujem videno in slišano. Ni bilo človeka, ki bi ob prihodu na ta "planet" ostal ravnodušen. Presenečeni in navdušeni so komaj slišno izgovarjali: "... lepo, čudovito, zanimivo, novo ..." **x**

Naj te izženejo iz raja

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Če hočeš videti svet takšen, kot je v resnici, se zazri v otroške oči in našel boš »sončkasto« podobo življenja, ki ga čas počasi izpira v nekaj navadnega in vsakdanjega. Pa vendar je ta lepota skrita povsod okoli nas: v nasmehih, stisku rok, v žuborenju rek in šepetanju vetra v listih dreves ... Povsod je razigrano veselje, povsod sta skriti strast do življenja in prekipevajoča energija, ki spreminja vse, česar se dotakne s svojo nevidno blaženostjo. Zakaj torej človek odraste in izgubi svoja pisana očala, skozi katera so videti težave manjše, metulji bolj pisani in trava bolj dišeča? Kaj je tisto, kar iz razigranih in drobnih korakov naredi bitja, izgubljena v labirintih vsakdanje rutine?

Ste se kdaj vprašali, kaj je tisto, kar nas hromi? Je to strah pred življenjem? Strah pred prihodnostjo? Strah pred izgubo službe, družine, eksistence, življenjskega sloga, ki smo si ga izbrali? Strah je tako močna čustvena reakcija, da nas v določenem trenutku povsem ohromi. Poreže nam krila in nam ne dovoli leteti visoko, čeprav si tega močno, močno želimo. Od strahu obstanemo nekje sredi poti in pestujemo lastne sanje ter upamo na nova krila, ki nam bodo dala leteti. Otroci pa ne poznajo strahu. Zanje je življenje neskončna igra vprašanj, spoznanj, vzponov in padcev. Lahko padejo in jočejo, a že v naslednjem hipu bodo ponovno poskusili prehoditi svojo zastavljeno pot, pot iz kuhinje v dnevno sobo. In mi jim poskušamo dopovedati, da je povsod veliko nevarnih čeri, ki lahko ranijo njihova krhka življenja. Želimo jih obvarovati pred svetom. A svet je tak, kot je. In svet bo

vedno poln čeri in morda že jutri ne bo naših varnih rok, ki bi jih lahko povsem zaščitile.

Vas je kdaj strah? Si upate priznati, da vas je strah? Strah vas je izzivov, strah višine, strah padcev, strah krvavečih ran, ki se dolgo celijo ... Pa vendar smo bili tako naučeni. Da padci bolijo in da so težave trpljenje duha. A težave so naši življenjski učitelji in mi smo njihovi zvesti učenci. Problem je naš izziv, ki nam pokaže novo pot in naša rešilna bilka, ki se je oprimemo vsakič, ko ne najdemo prave poti. In če želimo leteti visoko, moramo pasti in se ponovno pobrati. Padci nas utrdijo, padci nas udarijo po glavi in nas naučijo živeti drugače, bolje. Zaradi vsake rane na naših srcih postajamo boljši ljudje. Kaj torej pomeni odrasti? Odraščanje pomeni sprejetje življenja takšnega, kot je, in poiskati v njem prvobitno lepoto. Odrasti pomeni boriti se brez strahu in leteti brez kril. Odrasti pomeni sprejeti strah kot izziv in ne kot paralizo telesa in duha.

A resnično srečni bomo takrat, ko bomo v sebi našli oboje, otroka in tisto odraslo bitje, ki ga ujamemo v zrcalu vsakič, ko se zazremo vanj. Slednje imamo, poiskati je treba otroka, ki smo ga zakopali nekam na dno srca, v strahu, da nas nekdo ne bi vzel dovolj resno. Ne boj se. Steci bos po pisanem travniku, razigrano tekaj za vsemi temi pisanimi metulji, uresniči si svoje drobne sanje, naredi nekaj neodpuštljivega, da te izženejo iz raja. Bodi samosvoj in drugačen. Ne boj se biti ti. Imaš le sebe. In izgubiti sebe je največja izguba. In edino tega se je vredno bati ...

OTROK

Cvet,
ki diši poletje,
v očeh trepetaje radost
zagrenjenih samotarjev.
Čistost
nebogljenega telesa,
ne pozna sonca in vetra
v strugah polti.
žarek
se še ni dotikal sveta,
da okusi grenkost
pohlepa boljšega jutri.
Otrok,
drobno bitje,
prisiljen odrasti in
svetu žrtvovati srce.
Jagnje.

Prosti pad

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Aleksander Čuš je 37-letni strojni tehnik in študent ob delu na visoki metalurški šoli. V Talumu se je zaposlil leta 1989 v elektrodelaavnici. Od leta 1991 dela v elektrolizni hali C kot tehnolog za meritve. Je padalec in pilot motornega letala in tudi učitelj padalstva.

Letalo te ponese kakšnih 1 000 ali morda več metrov visoko pod oblake. Nameravaš skočiti. Malo te je strah. Ali pa tudi ne. In potem skočiš. In padaš. Padaš. Sekundo, dve, tri, pet. Uživaš. In kaj se zgodi, če pozabiš, da nisi ptič, ki bi lahko zamahnil s krili in se ustavil nekje med nebom in zemljo in odrčal tja, kamor bi tisti trenutek želel? Noro. Moraš odpreti padalo in se lepo spustiti na zemljo.

Aleksander izhaja iz tradicionalne družine, ki se od nekdaj ukvarja z dejavnostmi, povezanimi z letalstvom. Tudi stanuje zelo blizu letališča, v Žamencih. Vse to je najbrž botrovalo njegovi odločitvi, da bo postal padalec in kasneje pilot.

Dobili smo se, ne boste uganili, na letališču v Moškanjcih. Morali smo ga poklicati. Bil je doma in se pripravljaj na izpit. Predzadnji. Ko to pišem, ga je najbrž že opravil. In ostaja mu le še en izpit in diploma.

Kdaj se je prvič peljal z letalom, se več ne spomni. Prvi skok pa je opravil pri 16-ih letih. To je bilo leta 1989 v Murski Soboti. Takrat so skakali še z okroglimi desantnimi padali, ki niso bila tako vodljiva kot današnja, predvsem tekmovalna. In prvi skok se je

končal na žicah. Na daljnovodu. Drugi skok je bil še slabši. Aleksander si je pri pristanku zlomil nogo. To pa je bilo tudi vse. Od takrat naprej ni imel nobene nesreče več.

Vse šolanje je opravil v Moškanjcih, pozneje v Lescah in Murski Soboti. Učil ga je Edi Butolen. Da se je popolnoma znebil strahu, je potreboval kakšnih 100 skokov. Do sedaj je moral trikrat uporabiti rezervno padalo. Da do tega pride, je skoraj vedno kriv človek sam in ne material.

Seveda je tudi padalstvo nevaren šport. V 50-ih letih delovanja Aerokluba Ptuj se je smrtno ponesrečilo devet padalcev. Zadnji leta 2001.

Približno 1 000 skokov potrebuješ, da postaneš dober padalec.

kend je za Aqualive tekmoval na avstrijskem državnem prvenstvu in zmagal z rezultatom -13. Tako je postal avstrijski državni prvak. Ker so se Avstrijci zaradi tega med seboj skregali, še danes nima pokala za osvojeno 1. mesto. Pravi, da z rezultatom ni preveč zadovoljen.

Ja. Kaj pa sploh pomeni tak rezultat. Si predstavljate, da skočite z višine 1 000 m in pristanete na piki, ja kaj pa drugega, na piki s premerom 2 cm. Ko sem videl tako imenovano palačinko – elektronsko napravo, ki meri negativne centimetre in jih na posebnem zaslonu beleži –, nisem mogel verjeti. In če tekmovalc želi doseči "0", torej rezultat brez negativnih cm, mora doskočiti točno v sredino pike. Če skoči na rob,

Danes se lahko pohvali s številko, ki resnično navduši. V 20-ih letih je zbral že okoli 5 500 skokov. Leta 1992 je pridobil licenco športnega padalca in že naslednje leto se je udeležil prvih mednarodnih tekmovanj. Tudi sam je postal učitelj padalstva. Čeprav je že pilot, se šola za prevoz in "metanje" padalcev. Skupaj je šolal ali pa bil mentor okoli stotim padalcem. Vse-skozi je tekmoval za avstrijski klub Aqualive iz Gradca. V letu 2003 je ponovno tekmoval za ekipo Ptuj. V klubu je postal vodja padalske sekcije in vodja padalske šole. V letu 2002 je postal podpredsednik padalske komisije Slovenije (zdaj je že predsednik) in leto kasneje vodja slovenske ekipe v klasičnih disciplinah.

Zmagoval je na državnih prvenstvih, evropskih in svetovnih pokalih in drugih velikih tekmovanjih. Prejšnji vi-

Za lažjo predstavo smo narisali piko s premerom 2 cm

»Si predstavljate, da skočite z višine 1 000 m in pristanete na piki s premerom 2 cm.«

potrebe in so si med seboj vsaj v manjših različnih.

Kaj pa šolanje?

Sestavljeno je iz teoretičnega usposabljanja: teorijo pred začetkom praktičnega usposabljanja in teorijo med praktičnim usposabljanjem ter praktičnega usposabljanja.

Pri teoriji so po urah razdeljeni metodologija, zakonodaja, teorija skoka, tehnika skoka, izredni postopki, letalska medicina in pouk o padalih in letalih.

Praktični pouk poteka do popolnega osvajanja elementov in zajema delo

že dobi -1. Na rob! Si predstavljate dvocentimetrsko piko. Pa 1 000 m višine. Ej, tekmovalci mora imeti ošiljeno peto, da je lahko tako precizen. Bojda si zelo dober, če v osmih skokih narediš rezultat -8.

Tekmujejo tudi v svetovnem pokalu. Ptujčani so lani osvojili 5. mesto. Če vemo, da tekmuje 70 ekip, je to gotovo odličen rezultat. Posebej za amaterje. Večina padalcev v ekipah je profesionalcev. Takih torej, ki so zaposleni v vojski in ne delajo drugega, kot skačejo. Red Bull je na primer profesionalna ekipa, pa jo je Aleksander kljub temu v celoti premagal.

V ekipi je 5 padalcev in vsi skočijo naenkrat. No ja, z rahlim časovnim zamikom seveda. Skačejo z višine najmanj 1 000 m. Zmagovalec je dosegel rezultat -5 cm iz 8-ih skokov.

Tekmovalci si padala priredijo za svoje

na zemlji - priprava za skok, skoki, izvajanje skokov, vaje na zemlji. Sem sodi predvsem zlaganje padala, ki ga morajo padalci najbolje obvladati.

Leta 2004 ja Aeroklub Ptuj praznoval 50 let delovanja. Izdali so zbornik, ki v velikem številu prispevkov opisuje pestro dogajanje skozi zgodovino kluba in letališča. V klubu niso aktivni le padalci. Tu so v prvi vrsti še motorni in jadralni piloti, pa balonarji in letalski modelarji.

Med pogovorom se je na letališču marsikaj dogajalo. Ves čas pa je potekala komunikacija med letališčem in zrakom. Še nekaj fotografij. Do konca popijemo pivo in konec. Ko smo se nehali pogovarjati, je Aleksander kar hitro odhitel domov. Najbrž spet h knjigi.x

»V 20-ih letih je zbral že okoli 5 500 skokov.«

Najboljše fotografije tega meseca

Maldivi. Foto: Katja Biškup.

Atom, Bruselj. Foto: Miroslav Kužner.

Rdeče stopnice v molekuli. Foto: Miroslav Kužner.

Kačji pastir na Krki. Foto: Zdravko Štumperger.

Kavki na vrhu Stola. Foto: Stanko Jus.

Sočutje

ANTONIJA KRAJNC

Vedno sem imela lepe sanje, jutra, ki so se začinjala s pogledom v okroglo ogledalo v kopalnici. Odsev mi je izvabljal prvi jutranji nasmeh, spev ptic me je spravljal na svobodno pot do dežele neskončnih možnosti. Nisem še srečala ptico, ki bi letela s potovalko ali kovčkom. Svoboda in letenje zahtevata svojo ceno. Letiš takrat, ko odvržeš vse odvečno in se zaneseš le na svoja krila in ugoden veter. Vsako jutro znova želim leteti in večino dni preživim na tleh.

Kot otrok sem letela v srčno deželo smeha, radosti, ljubezni, vetra, nasadov oljk in stoletnih figovcev. Grobe besede, trde misli, nevarna čustva so me boleče spravljali na tla. Spominjam se otroške nemoči, da spre-

menim marsikaj, kar se mi je zdelo nepravilno in je pritiskalo name. Otroci težko ali nikoli ne spregovorijo o svojih stiskah. Te se nahajajo v zaprtem cvetu duše. Otroci so majhni principi in princeze, veliko jih misli, da so iz neznanega razloga pristali v napačni družini. Spremlja jih vera, da spadajo k drugačnim staršem, da zaslužijo drugačen odnos. V najzgodnejšem otroštvu si poskušajo izbojevati svobodo in nemoten let, pogosto se odrasli z neprimerljivo močjo zoperstavijo malemu princu, princesi in njihovim namišljenim vojakom. Vojaki se prej ko slej umaknejo, utrudijo ali celo umrejo, mali principi in ljubke princeze zaplavajo v krutih vodah skupaj z morskimi psi. Velikokrat nepripravljeni in vedno prezgodaj.

Zakaj pišem o tem?
Kakšen je moj namen?

Morda ta, da le premaknem um tistih, ki se tiransko vedejo v družbi princev in princes in niti približno ne vidijo njihovih vrednot, svetlobnega blišča čiste radosti in polj neskončne čiste ljubezni.

Verjamem v zgodbe o škratih, vilah in vijoličnih drevesih. Verjamem, da trava lahko zboli, da rožice trpijo, če po njih hodimo, in da dež obstaja zato, da oblak ne pade na tla. Vse to in veliko več sem se naučila od otrok. Moje zgodbe iz otroštva je že zdavnaj in v veliki meri prekrilo znanje. To me je pregnalo iz raja, v katerem je vladalo le srce. Ostali so spomini in želja po ponovnem dojetanju modrosti, ki sem jih prinesla s sabo na svet. V družbi otrok zasenčeni svet otroštva

ponovno zaživi v vsem blišču, prebudi se majhna, sočutna, bojevita, nagajiva, ljubezniva, prebrisana, občutljiva, trmasta, sočutna, nežna ... princesa in spravi svoje vojake v bojno ali obrambno črto. Včasih dobijo vojaki "na mestu voljno". So pa preživeli in me še vedno spremljajo.

Vse je dobro, kar se dobro konča. Zatakne se pri življenjskih zgodbah otrok, ki ne morejo uporabljati svojih vojščakov, principi in princeze so hudo ranjeni ali celo mrtvi. Pred nekaj leti sem prebrala knjigo, v kateri pisatelj navaja zgodbe o trpinčenju otrok. Po njegovih navedbah naj bi nekateri zapirali otroke v kletke in se nad njimi na različne načine izživljali. Čeprav je pisatelj navajal, da so dejstva resnična, sem z veliko mero upanja v nasprotno zgodbe potunkala v puščavski pesek pozabe.

Pred nekaj dnevi sem prebrala podobno zgodbo o dveh fantkih na Češkem, ki jih je mama zaprla v kletko in rezala kožo z njihovih teles, da bi jo zaužila. Otroka sta zanemarjena in nič kaj dobro ne kaže, da bi si lahko povrnili svoje kraljestvo. Za njih je to neizpodbitno izgubljeno, vojaki že zdavnaj pokopani na smetišču materine brezsrčnosti. Ta naj bi pripadala neki sekti, pripadnikov naj bi bilo okrog 4 000 po vsem svetu.

Kaj naj storim, ko duša joka v neizmernem sočutju, pa ne samo zaradi fantkov, ampak zaradi vseh odraslih? Ne vidim, ne slišim in ne prepoznavam teh navidezno normalnih ljudi, ki se v sedanjem času očitno sprehajajo po katerikoli državi, so redno zaposleni, celo ugledni, premožni ali revni, del vseh nas.

Kaj naj storim, ko naletim na takšno zgodbo, ki ima ime in priimek, in vidim trpljenje malega princa ali princeze?

Danes sem prebrala zgodbo devetletne deklice iz Jemna, ki je pobegnila nasilnemu soprogu in se pogumno znašla na sodišču. Nisem se zmotila pri starosti otroka, slika v časopisu kaže lep obraz deklice, ki v roki drži lutko iz cunj. V nekaterih delih sveta starši s prodajo deklic zaslužijo in svet princeze se bliskovito spremeni v svet sužnje brez izhoda. Ena od mnogih je, le da se je spomnila, da je princesa in je s pomočjo svojega strica poiskala pot v neznano. Čaka na ločitev od svojega tridesetletnega soproga.

Kako naj ji pomagam?

Sočustvujem in jočem skupaj s svojim srcem.

Vem, da ni dovolj, nekaj pa je le.

Pred kratkim sem na televiziji gledala oddajo, ki je prikazovala zgodbo pri nas. Mati je svojo hčerko, ko je bila stara 18 let, zaprla v hišo in ta ni videla zunanjega sveta približno 25 let. Še vedno je zaprta v hiši. Sosedo vidijo občasno premikanje zaves v dekličini sobi. Učiteljica, ki je deklico učila, se spomni, da je bila odličnjakinja in dobrega zdravja. Mati se je skrivala pred kamero, stroka pa verjetno ne more in ne sme dajati izjav.

Kako naj pomagam?

Kako naj pomagam sebi?x

Piknik 2008

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Potniki za Afriko

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Povedal vam bom resnično zgodnico o pticah. Letos sem prvič nastavlil že narejeno majhno gnezdo iz šibja na vejico višnje neposredno pred oknom. To je bila le osnova, na kateri lahko ptice same dokončajo notranjost iz mehkega perja. Pazil sem, da je dobro pritrjena in zaščitena pred mačkami in kunami. Gnezdo sem na vejo pritrtil februarja, zato je bilo še dovolj časa, da ga ptice prepoznajo in sprejmejo za svojega.

Meseci so minevali in gnezdo je ostajalo prazno. Ko sem že obupal, nas je po dopustu, v začetku julija, ko je iz ostalih ptičjih hišic odletela že druga generacija mladičev siničk, pogorelčkov, vrabčkov ipd., pričakala samica, ki je ležala v "mojem" gnezdu. To je bila prava "uzbuna" za vse v hiši. "Dajmo ji mir," sem ukazal in vsi smo spoštljivo odpirali vrata ali okna, tiho hodili po sobi, prižigali luči in pazili na vse drugo, kar bi lahko vznemirilo novi naraščaj.

Ptička je pridno sedela na neizvaljenem naraščaju in kmalu sem opazil prvi kljunček in nato drugi, tretji in četrti. Novo življenje je raslo le dober meter pred našimi očmi. Vrsto ptic nisem poznal, kar je še povečalo mojo radovednost. Iz knjige sem izvedel, da gre za sivega muharja. Značilno za muharje je, da so zadnji selivci, pozno pomladi se vračajo iz prezimovanja v Afriki in zato se njihovo gnezditveno obdobje začne pozneje kot pri drugih pticah. Izberejo čas, ko je dovolj muh in drugih žuželk, ki jih lovijo izključno v letu. Za razliko od lastovke, se muhar postavi v prežo in zasleduje svoj plen. Ko začne upadati število žuželk, odleti nazaj v Afriko. "Sivi muhar torej. Kakšno darilo je narava prinesla našemu domu," sem si mislil. Vsem prijateljem, ki so nas v tem času obiskali, smo s ponosom pokazali gnezdo. Opazovanje življenja v gnezdu in okrog njega je bilo pravo doživetje. S samico sva si izmenjala pogled, pogo-

varjala sva se z očmi, se smejala in včasih sva si pomežiknila. Prvič v življenju sem v živo spoznaval to, kar sem bral v knjigah. V času valitve ji je samec prinašal hrano. Ne da se opisati njenega zadovoljstva, ki ga je izžarevala, ko je pogoltnila žuželko. To je dejanje, ki ni le čudež narave, temveč tudi klic ljudem: zbudite se, sledite nam. Vedno bolj mi je jasno, da narava ne dela napak. Mi smo tisti, ki smo se odtujili od narave in pozabljamo na soljudi, nežnosti, sočustvovanje ... Mi smo tisti, ki ne verjamemo več v moč dobrote.

Žal so letos divjale nevihte, zato ob prihodu domov vedno preverim, kako je z gnezdom. Nekega dne se je veja od vetra in dežja preveč upognila, zato je dva mladička odneslo iz gnezda. Naša žalost je bila neopisljiva. Kaj pa oni? V gnezdu sta ostala le še dva mladiča in bilo je videti, da se nista zavedala tragedije, ki je doletela ptičjo družinico. Starša sta jih hranila naprej,

postala sta bolj plašna in naši pogledi niso bili več tako veseli, zaupni, kot da bi nam očitali to izgubo.

Spraševal sem se, ali bosta mladiča vzdržala. Žvrgolenje je bilo vedno bolj glasno, svoje majhne kljunčke sta dvigovala iz gnezda in privabljala poglede muc. Narava ne dela napak, se mi je pletlo po glavi, mora jih zaščititi. In preživela sta! Ko sta odletela iz gnezda, sem kmalu izgubil sled. Starša sta jim nekaj časa še sledila in jih hranila. Ko jih bosta naučila loviti muhe in žuželke, bodo skupaj odleteli v toplejši zimski dom v Afriki. Morda se bodo spet vrnili in nadaljevali to čudežno zgodbo kot simbol upanja za celotno družbo in naravo.x

Kegljanje za pokal "SKEI – Talum 2008"

MILAN FAJT

FOTO: MIRAN RITONJA

V torek, 17. 6. 2008, se je na kegljišču DRAVA na Ptujju odvijalo kegljaško posamično prvenstvo Taluma, hčerinskih podjetij in Silkema. Tekmovalo se je po starih kegljaških pravilih na 100 lučajev (50 na polno in 50 na čiščenje).

Kegljanja se je udeležilo devetnajst sodelavcev, spet pa so razočarala dekleta, saj se niti ena sodelavka ni oju-nacila, da bi sodelovala v tem sicer garaškem športu. Upamo, da se bo v bodoče zgodil kakšen premik tudi na tem področju.

Ker tudi tukaj veljajo določena pravila, sta sojenje dobro opravila ga. Nada iz Kegljaškega kluba Drava Ptuj in naš sodelavec Miran Ritonja, ki je tudi vzorno organiziral tekmo, za kar jima gre iskrena hvala.

Zahvala tudi Upravi družbe za pomoč pri izvedbi tekmovanja.

In nazadnje še prvih deset uvrščenih, od katerih so bili prvi trije prejemniki pokalov:

1. mesto	Fajt Milan	Vodstvo	392 podrtih kegljev
2. mesto	Horvat Stane	DE Gnetne zlitine	388 podrtih kegljev
3. mesto	Haladeja Miran	DE Rondice	370 podrtih kegljev
4. mesto	Pešl Miran	DE Elektrolize HC	368 podrtih kegljev
5. mesto	Janžekovič Alojz	DE Vzdrževanje	367 podrtih kegljev
6. mesto	Peteršič Borut	Silkem	361 podrtih kegljev
7. mesto	Ritonja Miran	DE Rondice	354 podrtih kegljev
8. mesto	Predikaka Silvo	DE Rondice	339 podrtih kegljev
9. mesto	Štegar Mirko	DE Elektrolize HC	333 podrtih kegljev
10. mesto	Kužner Janez	DE Vzdrževanje	311 podrtih kegljev

Sivi muhar z zarodom

DEJAN LEVANIČ
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Že v prejšnji številki Aluminija smo vam predstavili program VARNO DOMA, s katerim bomo opozarjali na pomen varnega dela in uporabe osebne varovalne opreme tudi doma. Pogosto smo prav doma površni in ne uporabljamo zaščitne opreme, ki pa lahko prepreči različne poškodbe ali nam celo reši življenje.

Košnja trave je delo, ki traja vse tja do pozne jeseni in ga večina med nami mora opraviti. Pogosto niti ne pomislimo, za kaj vse je potrebno poskrbeti, da bomo delo opravili varno. Prav tako se ne zavedamo, do kakšnih poškodb lahko pri tem opravilu pride. V prejšnji številki aluminija smo objavili tudi podrobnejša navodila za uporabo motorne kose, predvsem z namenom, da jih v skrbi za lastno zdravje tudi upoštevamo.

Te dni nas pred vhomom v tovarno pozdravlja "kosec", ki nas opremljen v celotno osebno varovalno opremo opozarja na to, kaj vse moramo pri košnji trave obleči oz. nositi. Zaščitna obleka in obutev, rokavice, glušniki za zaščito sluha in obrazni ščit so obvezni del opreme, ki jo je potrebno

uporabiti, da preprečimo možnost najpogostejših poškodb. Plakati in zložanka nas opozarjajo, da mora biti varnost doma na prvem mestu. Pokažite jo tudi svojim sosedom, prijateljem, znancem ...

V pisarni sindikata SKEI lahko naročite obrazni ščit in glušnike, vse dodatne informacije pa so vam na voljo na številkah 209 in 449.

Varno torej tudi doma. **x**

ZDRAVJE

Varni pri vodnih aktivnostih

VERA ŠPENDL
FOTO: SRDAN MOHORIČ
VIR: <http://www.aktivna.si/gibanje/>

V poletnih mesecih so vodne aktivnosti odlična izbira in možnost, da ste ali postanete aktivni. Zato v juliju predstavljamo različne vrste vodnih aktivnosti. Še posebej pa se bomo osredotočili na plavanje in potapljanje na vdih.

Voda je za telesno dejavnost dobra iz več razlogov. Plavanje, v primerjavi z drugimi gibalnimi dejavnostmi na kopnem, povzroča najmanj nasprotujočih si posledic. Teža in obremenitev na sklepe in kosti, ki sicer nosijo naše telo, je v vodi bistveno manjša. Zato je plavanje primerno tudi za starejše ljudi, tiste, ki okrevajo po različnih

poškodbah ali boleznih (srčni infarkt, izpah kolkov, različne okvare hrbtenice), in celo za paraplegike.

V vodi telo porabi več energije, saj se bistveno bolj ohlaja. Zato se porablja dodatna energija za vzdrževanje ravnovesja telesne temperature. Voda pa dobro učinkuje tudi na kožo in sprotitev.

Plavanje

Plavanje je aktivnost, ki je dostopna vsem, učinkovita in načeloma varna. Ker je varnost vedno na prvem mestu, še posebej v globoki vodi, bomo tokrat že na začetku podali nekaj napotkov za varno plavanje:

- Ne **oddaljajte** se predaleč od obale.
- Pri plavanju naj vas nekdo **spremlja** (v vodi, na čolnu ali iz obale).
- **Ne pretiravajte**, saj lahko kaj hitro omagate in brez prave pomoči zaide-te v resne težave.
- Če plavate v zelo hladni vodi, se oblecite v **neoprensko oblačilo**, ki zadržuje toploto. V vodi je oddajanje toplote namreč 2- do 3-krat večje kot v zraku.
- Plavanje v mrzlih vodah lahko povzroči tudi podhladitev. Hitreje se lahko **pojavijo krči**, ki utegnejo biti zelo nevarni.
- Pred vstopom v vodo se **ogrejte na suhem** (ogrevanje za dvig delovne

temperature v mišicah in raztezne vaje).

- Ko se podajate v vodo, **upoštevajte svoje plavalno znanje** in trenutno telesno sposobnost.
- Ko plavate v odprtih vodah, pazite, da upoštevate **mejo dovoljene oddaljivosti od obale**. Nevarnosti na odprtem morju je kar nekaj. Posebej nevarni zadnje čase so hitri motorni čolni ali večje jadrnice.
- Tudi v vodi vas lahko opeče sonce, zato nikoli ne pozabite na **zaščitno kremo**, obstojno v vodi. **x**

SLOVARČEK: OŠEVEK – KRAJ PRI KAMNIKU, OVA – JEZERO V TURČIJI, ASSO – MESTO V ITALIJI, SEVERNO OD MILANA, MARKEŠ – SLOVENSKI NOVINAR, UREDNIK REVIJE MAG (JANEZ, 1962), MUDI – MADŽARSKA PASMA PASTIRSKIH PSOV, ZANANA – PROSTOR ZA ŽENSKES V PERZIJI IN INDIJI, HAREM; TUDI ZENANA.

KRIŽANKA – SLADKOVODNE RIBE

KRIŽANKA – SLADKOVODNE RIBE											
	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	EVROPSKI POLITIK (JAVIER, 1942)	KRAJ PRI KAMNIKU	ODPRTINA V STENI	RADIJ	TALUM	POSA- MEZNICA	MESTO V ITALIJI	OČE	OŽE, KONOPEC	JEZERO V TURČIJI
	KOŽNA PLESNOBA					FINSKI ATLET (NURMI)					
	SLOVAŠKA					ZABAVIŠČE NA DUNAJU					
											
	TROPSKI HRUŠKASTI SADEŽ					SVET PORASEL Z RESJEM					
	NEON			SEVERNO- AMERIŠKO INDIJANSKO PLEME				VRSTA ZVERI IZ PODDRUŽINE PODLASIC, MINK			
	DREVO TROPŠKE AFRIKE			KOS POHIŠTVA							
	LIDIJA OSTERC	MEDMORJE	SLOVENSKI NOVINAR (JANEZ)			NEKDANJI AVSTRISKI SMUČAR (HANS)					
			HITCH- COCKOVA GROZLJIVKA			ANGLEŠKA ROCK SKUPINA					
											
						SLOVENSKI IGRALEC (ANGEL)					
	VITAMIN B1										
	EVA CERNE			DERIVATI BENZENA				LJUDSKO IME ZA BUČO, KULTURNO RASTLINO			
	SLOVENSKI SMUČAR (ANDREJ)							KRAJ PRI VINICI V BELI KRAJINI			
	ENAKI ČRKI	MADŽARSKA PASMA PASTIRSKIH PSOV	DELAVEC, KI ASFALTIRA						SOHA, STATUA		
			LOVSKI PLEN						MOŠTVO FORMULE 1		
						MUSLIMANSKI BOG					
	KDOR IMA DOLGE NOGE					CHRIS GLEN					REKA V VZHODNI ANGLIJI, NENE
											KRAJŠE ALEKSANDAR
	HRVAŠKA TENISAČICA (MAJOLI)					SLOVENSKA PEVKA (VRČKOVNIK)					
						OLGA ZAJCEVA					
						PROSTOR ZA ŽENSKES V INDIJI, HAREM					

Vedno najprej preberi navodila za uporabo.